

donnent des vues intéressantes sur les alentours, les bâtiments, et les diverses salles de l'abbaye.

J. B. Valvekens.

PROF. DR. S. HOFMANN, *Stift Steingaden 1147-1803*. Schongau 1947, Selbstverlag des Verfassers, 96 S., 19 Abb.

Zum 800 jährigen Gedenken der Gründung Steingadens von einem namhaften, in Steingaden ansässigen Historiker herausgegeben, bietet dieses Büchlein, in dem der Verfasser leider nur einen Teil seines Materials verwerten konnte, eine wertvolle Bereicherung des vorhandenen Schrifttums. Von besonderem Wert ist vor allem das reiche Material das aus den Säkularisationsakten (München, Kreisarchiv Oberbayern) geschöpft ist, und das bis jetzt noch von niemand ausgewertet war. Die Zeittafel zur Geschichte Steingadens (S. 79-93) birgt viel Ueberflüssiges, sie ist zu sehr Dorfchronik, und hätte eine Kürzung zugunsten anderen, für die eigentliche Klostergeschichte wertvolleren Materials wohl vertragen.

Trotzdem ist uns die Schrift sehr willkommen, wir können die durch die Verhältnisse bedingte Kleinheit der Auflage (1500 Stück) nur bedauern. Wir hoffen, dass es dem Autor bald möglich sein wird, eine grössere, erschöpfende Abhandlung über Steingaden herauszugeben, sowie auch das reiche, von ihm gesammelte Material über Speinshart — diesem Stiefkind der Geschichtsschreibung — in einer Monographie zu verwerten.

N. Backmund.

A. VAN DEN BORN, *St. Augustinus en de Augustijnerorde*. Gent (1945), 136 blz., 40 ill., in-16°.

De bedoeling van den Schr. bij de samenstelling van dit werkje was een overzichtelijke schets te bezorgen ter kennismaking met de Augustijnerorde. Hierin is hij dan ook gelukt.

Na in het eerste hoofdstuk te hebben gehandeld over het leven en het werk van St. Augustinus, bestudeert hij in het 2° Hst. de polemiëk rondom de kloosterregel van Augustinus. De Schr. geeft de verschillende opvattingen weer en tracht te bewijzen dat de *Regula ad servos Dei* het werk is van Augustinus en geenszins een verwerking van *Epistola 211*.

In het volgend hoofdstuk wordt in grote lijnen de ontwikkeling der Orde nagegaan tot in de 13° eeuw. De grote liefde voor zijn Orde heeft den Schr. er wellicht toe gebracht sommige traditionnele

opvattingen als bewezen te aanvaarden. Naar onze bescheiden mening is het gewaagd te beweren dat in de 10^e, 11^e en 12^e eeuw de orde der Augustijner Eremieten bestond, enkel steunend op het feit dat de Regel van Augustinus in voege was. Een nauwkeurige en grondige studie der bronnen, waarin spraak is over de regel van Augustinus, en der groeperingen (kapittels reguliere kannunniken van Augustinus) die de regel van Augustinus volgden in die periode, zal waarschijnlijk meer klaarheid brengen over het al of niet bestaan der Orde in die eeuwen. Het artikel van E. P. Ch. DEREINE, *Vie commune, règle de St. Augustin et chanoines réguliers au XIe siècle*, in *R. H. E.*, dl XLI (1946), blz. 365-406 zal wellicht den Schr. er toe aan zetten enkele van zijn beweringen te herzien.

De geschiedenis en de werkzaamheden der Orde in de verschillende landen na de officiële erkenning in 1243 door Paus Innocentius IV vormen de inhoud der volgende hoofdstukken. In de zuidelijke landen Italië en Spanje, is de Orde tot hogen bloei gekomen; de kloosters in deze landen schonken aan de Kerk tal van geleerden, heiligen en grote figuren. De orde in Spanje is vooral gekenmerkt door haar missiewerk in Amerika en in het Verre Oosten. In het 8^e en 9^e hoofdstuk behandelt de Schr. de Orde in West- en Midden-Europa, om in de twee volgende de vervalperiode der 18^e eeuw en de herleving der orde te behandelen.

In de laatste hoofdstukken geeft de Schr. een bondig overzicht van het missiewerk, het calendarium van heiligen en gelukzaligen, de spiritualiteit en de hedendaagse toestand der Ord.

Het werkje is bondig geschreven en verlucht met goed gekozen illustraties. Bedoeld voor het groot publiek en in vulgariserende trant opgesteld, is toch het behandelde onderwerp wetenschappelijk verantwoord. Met voorbehoud van enkele opvattingen en beweringen o.a. in verband met de regel van Augustinus en met het ontstaan der Orde, zal dit werkje aan de oningewijden een algemeen en klaar beeld geven van het verleden en van den huidige toestand der Augustijnen Eremieten.

Milo Koyen, O. Praem.

C. VERVOORT, *Signum in Bonum. Met zijn eigen woord geïllustreerde biografie van Eugenio Pacelli, Zijne Heiligheid Pius XII.* Antwerpen, (uitg. « De Vlijt », z.d. (1947), 402 blz., 9 ill., in-8°. Prijs : ingen. 120 fr.; geb. 150 fr.; luxe 300 fr.

Priester VERVOORT is reeds voldoende gekend door zijn vorige